

November 2022

European Nuclear Energy Forum

Stanovisko weCARE

Súčasná geopolitická a energetická kríza si vyžaduje seriózne prehodnotenie európskej energetickej politiky. Už dve desaťročia je leitmotívom „zelená“, čo jasne dokazuje označenie „Zelená dohoda“, ktorú silne podporuje Európska komisia a podporujú členské štáty a Európsky parlament. Ďalším jasným signálom propagandy je nedávna komunikačná kampaň „You are Europe“, ktorá jednoznačne spája ľudské práva, slobodu, mier, rozmanitosť, jednotu, stabilitu... s nestabilnou veternou a slnečnou energiou.

Ale iba „zelená“ energetická politika nie je udržateľná. Zameranie len na životné prostredie nestačí. Ekonomika a cenová dostupnosť, bezpečnosť a spoľahlivosť dodávok musia byť integrované, aby sa dosiahla spoločenská/sociálna udržateľnosť.

Krátkodobé opatrenia, ktoré sa doteraz navrhli na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni na zníženie účinkov energetickej krízy, nie sú dostatočné: zdanenie nadmerných ziskov energetických spoločností,

vytváranie dodatočného dlhu rozdeľovaním peňazí, žiadosti znížiť spotrebu znížením teplôt v zime môže pomôcť, ale problém nevyrieši. Potrebujeme dlhodobé štrukturálne reformy. Nie je to jednoduché, keďže si to bude vyžadovať preformulovanie energetickej politiky EÚ, ale je to naliehavé. Ak to nezačneme robiť teraz, nepomôže to zachovať legitímnosť Európskej únie v čase, keď je to tak potrebné. Inštitúcie EÚ tu nesú hlavnú zodpovednosť.

weCARE považuje za prvky potrebnej reformy energetickej politiky EÚ:

- Otvorené otázky súvisiace s jadrovou energiou v Doplnkovom delegovanom akte (CDA taxonómie pre udržateľné financovanie) je potrebné objasniť s pozitívnou myslou, čím sa uľahčí prístup k financovaniu a investičným mechanizmom pre jadrové projekty, od predlžovania životnosti až po novú výstavbu a budúce technológie. Členské štáty konajúce v rozpore s týmto by mali byť potrestané za porušenie zásady solidarity a slobody každého členského štátu zvoliť si vlastný energetický mix.

- Keďže jadrová energia je teraz taxonómiou považovaná za udržateľnú, je potrebné prehodnotiť všetky mechanizmy financovania EÚ, ktoré boli zriadené v rámci rozpočtu na roky 2021 – 2027 a balíka na obnovu. V skutočnosti väčšina týchto nástrojov vylučovala jadrové projekty buď explicitne alebo implicitne, zatiaľ čo diskusie a rozhodnutia o CDA boli neprimerane oneskorené. Jadrové projekty sa musia stať oprávnenými v rámci týchto nástrojov.

- Je potrebné prehodnotiť REPower EU, a to explicitným zahrnutím dôležitej úlohy existujúcich jadrových elektrární pri prekonávaní súčasnej krízy v oblasti elektrickej energie, poskytovaním bezpečnej, nízkouhlíkovej, cenovo dostupnej a spoľahlivej energie. To okamžite vedie k výzve EÚ, aby všetky existujúce jadrové elektrárne ostali v dlhodobej prevádzke, ak to schvália nezávislé bezpečnostné orgány.

- Možno by bolo múdre zamyslieť sa nad prvkami Zelenej dohody a namiesto toho ju premenovať na klimatickú dohodu. Hoci je potrebné mať cieľ pre dekarbonizáciu, treba analyzovať, či možno v roku 2030 skutočne dosiahnuť mínus 55 %. Ak nie, možno by bolo lepšie vrátiť sa k predchádzajúcim mínus 40 % ako záväzný cieľ a zachovať

mínus 55 % ako ambiciózny nezáväzný cieľ. Zároveň by sa mal zrušiť cieľ pre obnoviteľné zdroje energie, keďže využívanie obnoviteľných zdrojov energie je nástrojom, ktorý majú členské štáty k dispozícii na pomoc pri dosahovaní cieľa dekarbonizácie. Podľa článku 194 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (TFEU) si každý členský štát môže slobodne vybrať svoj energetický mix. Cieľ týkajúci sa obnoviteľných zdrojov energie je preto v rozpore s duchom tohto článku.

- Je potrebné začať s hlavným úsilím proaktívne reformovať elektrizačnú sústavu EÚ (tzv. trh). Samotná predsedníčka komisie povedala, že trh s elektrinou nefunguje. Už roky informovaní ľudia upozorňujú na slabé stránky tohto trhu, keďže bol okrem iného ovplyvnený dotáciami pre obnoviteľné zdroje energie a neprinášal správne signály pre potrebné dlhodobé investície do infraštruktúry. Niektorí môžu snívať o opätovnom znárodnení a re-regulácii, ale to nemusí byť najlepší spôsob, ako viesť k väčšej nejednotnosti. Namiesto toho je potrebné nájsť spôsoby, ako:

- oddeliť cenu elektriny od ceny plynu,
- vypracovať cenu elektriny, ktorá bude odrážať skutočné náklady na výrobu elektriny (vrátane globálnych systémových nákladov), s rezervou pre potrebné dlhodobé investície,
- Zabezpečiť, aby sa uprednostňovali nízkouhlíkové prostriedky s najnižšími výrobnými nákladmi. To priamo poukazuje na dlhodobú prevádzku existujúcich jadrových elektrární, keďže ide o najlacnejší spôsob výroby elektriny (správy OECD IEA).

Je potrebné vyvinúť a zhodnotiť rôzne možnosti na hĺbkovú reformu trhu s elektrickou energiou. Jednou z možností by mohlo byť vytvorenie európskej (alebo regionálnej) agentúry konajúcej ako jediný centrálny nákupca všetkej elektriny vyrobenej pred jej distribúciou za stabilnejšie a vyváženejšie ceny, ktoré lepšie odrážajú náklady.

- Napokon, európske rozpočty na jadrový výskum a inovácie (okrem iného výskumný program Euratomu) je potrebné výrazne zvýšiť, aby odrážali dlhodobý potenciál jadrovej energie podieľať sa na boji proti zmene klímy a zároveň prispievať k bezpečným a spoľahlivým dodávkam energie. To zahŕňa dodávky nízkouhlíkovej elektriny, ale aj tepla, ktoré sú enormne potrebné, čo obnoviteľné zdroje nedokážu naplniť. Na tento účel by sa mohla použiť časť sumy peňazí, ktorá

bola dnes prisľúbená na vodíkový ošiaľ, so zameraním na SMR a reaktory 4. generácie

weCARE dúfa, že prvky potrebnej reformy energetickej politiky EÚ uvedené vyššie budú tvoriť pozadie pre ďalší PINC (Ilustratívny jadrový program Spoločenstva (Euratom)). Od roku 2017, roku vydania posledného PINC, sa toho veľa zmenilo. V tejto chvíli je naliehavo potrebný nový, aby sa podporila úloha jadrovej energie v nízkouhlíkovej energetickej budúcnosti.

weCARE má záujem aj naďalej prispievať k činnosti ENEF, okrem iného aj ako člen riadiaceho výboru. Pred desiatimi rokmi, v roku 2011, vystúpil zástupca Greenpeace na pléne ENEF v Prahe a hovoril o jadre ako o priemysle minulosti. Dnes sa weCARE obracia na ENEF a hovorí o jadrovej energii ako o nevyhnutnom riešení pre súčasnosť a zajtrajšok.

weCARE zostáva k dispozícii pre ďalšie informácie/interakciu.

Kontakt: Marc Deffrennes, Richard Ivens, Serge Crutzen
weCARE

marc.deffrennes@hotmail.com

richard.ivals@telenet.be

crutzen.serge@gmail.com

weCARE je bruselská aliancia mimovládnych organizácií, ktoré v Európe vedú kampaň za čistú, dostupnú a spoľahlivú energiu. Webová stránka weCARE (<https://www.wecareeu.org/>) popisuje ciele a konkrétne aktivity aliancie a uvádza zoznam súčasných členských organizácií: Sauvons le Climat FR, Patrimoine Nucléaire et Climat FR, Terraprxaxis UK, 100TWh BE, Ekomodernist FI, Jihočeští tařkové CZ, Institute for Sustainable Energy PL, 18for0 IE, European Association for Energy Security SK, Stichting Energietransitie en Kernenergie NL.

weCARE je uvedená v registri transparentnosti EÚ pod číslom 473723535459-78.